

คนตัวเล็กรวมพลังพลิกวิกฤตขยะ สร้าง "ธุรกิจชุมชน" ศูนย์ "MRF" บ้านฉาง เพิ่มรายได้บนเส้นทางความยั่งยืน

"ศูนย์ MRF บ้านฉาง" เป็นอีกหนึ่งความหวังของจังหวัดระยอง ในการแก้ไขปัญหามลพิษในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยทำหน้าที่เก็บขยะรีไซเคิลจากชุมชนเพื่อคัดแยกประเภทและแปรรูปวัสดุรีไซเคิลด้วยนวัตกรรมฝีมือคนไทย เบื้องหลังความสำเร็จจนเข้าสู่ปีที่ 3 เกิดจากสามแม่บ้านในชุมชนประจักษ์มิตร

ศูนย์ MRF บ้านฉางได้รับทุนในการก่อตั้งจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) และ กลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย (Dow) โดยใช้เทคโนโลยีที่คิดค้นโดยนักวิจัยไทยจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2566 ที่ระยอง จัดพิธีเปิดศูนย์นวัตกรรมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อจัดการและแปรรูปวัสดุรีไซเคิลครบวงจร หรือ MRF อย่างเป็นทางการโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดระยองมาเป็นประธานในพิธี ซึ่งนับเป็นแห่งแรกของไทยที่ดำเนินการในรูปแบบ Community Enterprise หรือ "ธุรกิจชุมชน"

สามแม่บ้านในชุมชนประจักษ์มิตร ถูกเลือกบุกเบิก

เพราะเป็นกิจกรรมเพื่อชุมชน ดังนั้นคนที่เข้ามาทำงานที่ศูนย์นี้จึงเป็นคนในชุมชนด้วยเช่นกัน ปู-นันทน์ภัส โคตรวิธา หิง-บุญเนตา ดิษยาภักดิ์ และ ตึก-ดวงพร บุญคำ สามแม่บ้านในชุมชนประจักษ์มิตร จึงเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุด

"ตอนแรก ผอ.กองสาธารณสุข มาชวนพวกเราทำเรื่องคัดแยกขยะ แล้วส่งไปอบรมเรื่องการจัดการและการคัดแยกขยะ ที่ศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีจัดการขยะชุมชนตาลเดี่ยว จังหวัดสระบุรี ที่แรกพวกเรา ก็มองไม่ออกว่าคืออะไร แต่ก็ไปเพราะคิดว่าดูงานก็เหมือนไปเที่ยว" 3 สาวเริ่มบทสนทนา

"สถานที่ที่เราไปดูงานเป็นบ่อขยะของเทศบาลส่งกลิ่นเหม็นมาก จากนั้นก็มีการสอนเรื่องประเภทของขยะพลาสติก พูดยังขวด PET HDPE Hi-Density คัพที่แย่งยก ฟังแล้วก็งงไปหมด พอเข้าวันที่สองกับวันที่สาม ก็เป็นภาคปฏิบัติแยกขยะรีไซเคิล กระป๋องอะลูมิเนียม กระป๋องสังกะสี สอนให้รู้ดีจลจาก แยกสีฟ้า คือรายละเอียดเยอะมาก จำได้หน้ามือหลัง เราเป็นแค่แม่บ้าน มาเจอแบบนี้เครียดสุดๆ" นันทน์ภัส กล่าว

เพราะไม่ได้เตรียมใจจะต้องมาเจอกับสิ่งยากเช่นนี้ ดังนั้นทุกวันหลังอบรมเสร็จ ก็จะเกิดคำถามว่า "พวกเราไปต่อหรือพอแค่นี้" แต่ในที่สุดเมื่ออบรมหลักสูตรครบ 5 วัน ทั้ง 3 คนก็เห็นความมุ่งมั่นของ

เจ้าหน้าที่ที่มาสอนจึงตัดสินใจจะลงสู่ลึกครั้ง

ชวนชาวบ้านในชุมชน "คัดแยกขยะรีไซเคิล" เวทีนี้มีพี่เลี้ยง

ภารกิจแรกของศูนย์ MRF คือต้องลดจำนวนขยะในชุมชน เริ่มจากการประชาสัมพันธ์ไปตามชุมชนให้รู้ว่าถ้าเอาบ้านฉางของเรามีศูนย์รับซื้อวัสดุรีไซเคิลตั้งขึ้นแล้ว จากนั้นต้องสอนให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคัดแยกขยะเพื่อเพิ่มมูลค่า แล้วนำขยะที่คัดแยกเพื่อนำไปรีไซเคิลต่อไป ดังนั้น 3 สาวจึงเริ่มงานด้วยการตระเวนออกไปตามบ้านในชุมชนเพื่อชักชวนให้นำขยะในครัวเรือนที่สามารถรีไซเคิลได้มาขาย โดยใช้เครือข่ายจิตอาสาตามหมู่บ้านที่พวกเขาเคยทำอยู่

"ช่วงแรกเราไม่รู้อะไรเลย ความรู้ที่ไปอบรมเอามาใช้กับที่นี่ไม่ได้ทุกเรื่อง เราต้องโทรถามพี่ที่ วว.ตลอด เขาก็สอนวิธีรับซื้อ ต้องเช็กราคา แล้วก็สอนเราว่าต้องไปสอนชาวบ้านแยกขยะรีไซเคิลมาตั้งแต่ต้นทาง เราจะได้ไม่ยุ่ง สรุปคือพวกเราต้องทำไปเรียนรู้ไปด้วย"

แต่เวทีนี้ยังมี "พี่เลี้ยง" ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่คอยซัพพอร์ตให้การกิจสำคัญนี้สามารถเดินไปถึงฝั่งให้ได้ โดย วว. มีหน้าที่มาช่วยวางระบบในการคัดแยกขยะ รวมถึงให้คำปรึกษาทุกปัญหา และยังมีทีมงานจากกลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย (Dow) คอยสนับสนุนการบริหารงานและการประชาสัมพันธ์

แต่เดิมคนในชุมชนไม่รู้จักเรื่องการแยกขยะรีไซเคิลมาก่อน ซึ่งปกติจะมี "ซาเล้ง" เข้ามารับซื้อขยะรีไซเคิลตามบ้านโดยไม่ให้ราคาไม่สูง แต่ชาวบ้านก็พอใจเพราะไม่อยากเก็บให้กรบ้าน "ชาวบ้านบางคนบอกว่าเก็บกองท่วมบ้านขายให้ซาเล้งได้เงินแค่ 20 บาท พอได้เงินน้อยพวกเขาก็เลยไม่สนใจ"

พวกเขาเคยสอนให้ชาวบ้านรู้จักแยกขยะตามประเภท โดยใช้ราคาเป็นสิ่งจูงใจ "จากเดิมชาวบ้านเอาขยะรวมๆ กันมาให้เราเหมือนตอนขาย

ให้ชาเลี้ยง แต่เราจะให้ความรู้ชาวบ้านว่าเราบริโภคอะไรบ้าง ให้ราคาเท่าไร แล้วเอาไปทำอะไร คือเราสอนชาวบ้านว่าถ้าแยกประเภทมา อันนี้จาก 2 บาท จะได้เป็น 4 บาท อันนี้ได้ 7 บาท ชาวบ้านก็รีบกลับบ้านไปตั้งใจแยกขยะกันใหญ่เลย" หลังจากที่เราตระเวนให้ความรู้เรื่องการแยกขยะรีไซเคิลมา ได้ระยะหนึ่งก็ได้รับความสนใจจากชุมชนอย่างมาก ถึงขนาดบางคนนำสมุดปากกามาจดวิธีการแยกขยะรีไซเคิลที่ถูกต้องกันเลยทีเดียว ทุกวันนี้ชุมชนหลายๆ แห่งสามารถแยกขยะตามประเภทได้ถูกต้องตั้งแต่ต้นทางก่อนนำมาขายที่ศูนย์ MRF

ผนัก Dow จัดโปรโมชัน-ให้สมาชิกสะสมแต้ม แลกซื้อของกินของใช้

นอกจากนี้ศูนย์ MRF ยังได้จับมือกับกลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย (Dow) เข้าไปตั้งจุดรับซื้อขยะรีไซเคิลผ่านกิจกรรมที่ตลาดบ้านฉาง@อำเภอบ้านฉาง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ชักชวนให้คนที่มาเดินซื้อของในตลาด นำขยะรีไซเคิลมาขาย มีโปรโมชัน มีระบบจัดการสมาชิก พร้อมสะสมแต้มจากยอดขาย และแลกเป็นของใช้ได้อีกด้วย

"เรามีจัดโปรโมชันด้วยการแถมไข่ไก่ให้กับสมาชิก ทุก 50 บาทที่ขายขยะรีไซเคิลได้ รับไข่ไก่ไป 1 ฟอง โปรนี้ทุกคนชอบมาก นอกจากนี้ก็มีของใช้และของกินให้แลก เช่น มาม่า ปลากระป๋อง น้ำมันพืช"

หลังจากผ่านไปสักระยะหนึ่งทุกคนที่มาซื้อของที่ตลาดแห่งนี้จะนำขยะที่แยกแล้วติดมาด้วยเพื่อนำมาขาย ซึ่งเป็นผลดีที่ทำให้พวกเขารู้สึกว่าไม่ต้องตระเวนไปรับซื้อตามบ้านอีกแล้ว เพราะมีการพูดปากต่อปากจึงขยายผลออกไปอย่างรวดเร็ว

"ครั้งแรกที่พอรู้ว่าเราต้องทำอะไรกับขยะก็รู้สึกอายนะมาก แต่ทุกวันนี้เราไม่เรียกว่าขยะแล้ว เราเรียกมันว่าวัสดุรีไซเคิล เวลาเราออกไปรับซื้อก็จะมีคนทักทายต้อนรับเรา ชวนกินข้าว ปฏิบัติกับเราเหมือนญาติ

ได้มิตรภาพใหม่ๆ"

เมื่อกิจกรรมนี้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงจึงมีการพูดปากต่อปาก แต่ภารกิจยังไม่หมดตราบใจที่ขยะยังเก็บไม่หมดแผนขั้นต่อไปจึงขยายจากบ้านไปสู่วัด โรงเรียน วัด และออกไปสู่ชุมชนใกล้เคียง

"กลยุทธ์ที่ใช้ก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพื่อจูงใจให้เขาเอาขยะรีไซเคิลมาให้เรา จากเดิมที่รับขยะตามชุมชนใกล้ๆ ศูนย์ ตอนนี้ขยายพื้นที่ออกไปไกลขึ้น จากเขตตำบลบ้านฉางของเรา ตอนนี้เราเริ่มข้ามเขตไปเทศบาลนครมาบตาพุดแล้ว อีกกลยุทธ์คือเปิดเฟซบุ๊กชื่อ "ศูนย์ต้นแบบคัดแยกและแปรรูปวัสดุรีไซเคิลบ้านฉาง MRF" และ LINE ชื่อ "MRF บ้านฉางระยอง" ทำให้ได้สมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นมาก"

หลังการรณรงค์ของศูนย์ MRF ไปได้สักระยะหนึ่งผลที่เห็นได้ชัดคือ "ชาวบ้านตั้งใจนำวัสดุรีไซเคิลมาขายให้ศูนย์มากขึ้น เพราะเขาคิดว่าศูนย์นี้มีบริษัท Dow ให้การสนับสนุน จึงเชื่อมั่นว่าขยะรีไซเคิลที่ขายให้กับเราจะได้รับการนำไปรีไซเคิลที่ถูกต้อง ทำให้ทุกคนเริ่มตื่นรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น เป็นความภาคภูมิใจของเขาด้วย"

ก้าวสู่ปีที่ 3 เดินหน้าอัปไซคลิ่ง เพิ่มมูลค่าขยะ

ปัจจุบันศูนย์ MRF ดำเนินการก้าวสู่ปีที่ 3 เพื่อเดินหน้าสู่ภารกิจใหม่ "ตอนนี้เราไม่ได้ทำแค่ซื้อมาขายไปแล้ว แต่เรากำลังทำเรื่อง upcycling เพื่อเพิ่มมูลค่าขยะ นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับหน่วยงานและชุมชนอื่นๆ และสุดท้ายศูนย์นี้จะต้องก้าวสู่ Community Enterprise (วิสาหกิจชุมชน) ซึ่งเป็นงานยากขึ้น เพราะเราต้องบริหารจัดการในเชิงธุรกิจเพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดและยั่งยืน"

งานจากนี้ไปคงยากขึ้นเรื่อยๆ เพราะใครๆ ก็ตั้งความหวังกับศูนย์ MRF ที่จะมาเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลในชุมชน เมื่อถามพวกเขาจะสู้ต่อหรือพอแค่นี้

"เมื่อก่อนพวกเราเป็นแม่บ้าน แต่ตอนนี้เราเดินไปที่ไหนก็มีคนรู้จักทักทายเรา มีลูกค้าหลายคนบอกกับเราว่าอย่าเพิ่งหยุดนะ ต้องไปต่อนะ เพราะเขาเห็นว่าศูนย์ฯ เราทำเพื่อสิ่งแวดล้อมจริงๆ ดูสิว่าคนเหล่านี้ยังอยากให้เราทำอยู่เลย เกิดเป็นพลังบวกให้กับเราสามคนในการสร้างทุกๆ วันที่ดียิ่งขึ้นต่อไป" นันทน์ภัส กล่าวทิ้งท้าย

เรื่องราวของศูนย์ MRF บ้านฉาง จึงไม่ใช่เพียงโมเดลจัดการขยะรีไซเคิล แต่คือพลังของคนเล็กๆ ที่ลุกขึ้นสู้กับกองขยะมหาศาล จนสามารถเปลี่ยนสิ่งไร้ค่าให้กลายเป็นโอกาส สร้างทั้งรายได้ ความภาคภูมิใจ และอนาคตที่ยั่งยืนให้กับชุมชนและโลกใบนี้ .